

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 2da

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

Dele terminy à quo & ad quem noty sedm ptes ^{Et no aliquo dant}
 quaterz una p^o cali modo e² ni hoc loco modo ^{termini Ague & ad}
 ni alio licet totum calum adaequati p^o fit ni eode² ^{que ni nota cali.}
 loco eodem no^o responder cum obijcti: Ploty naatur ^{Ala dicitur.}
 non fit ni loco naati p^o cali noty fit ni loco xa
 twali g^o & De hac re plura videant apud tal. ^{ut voluerunt.}
 q. 3. & amibi. q. 2. art. 3. q. num anima in nae
 & finitioe g^o tunc edocent q. 4.

De Arte — Sen rebg artificis

Quaestio 2da

Tria bi explicabimz in hac q^o p^o 1o Quomodo res ^{trihic explicat}
 naatur ab artificialibz distinguant. 2do Num ^{1^o}
 artificiosa forma distinguat à stibz & quãtita ^{2^o}
 te. 3to De artibz & nae effectibz. Quod ad ^{3^o}
 1° attinet tum aliq^o multu^o tum u^o hoc p^o h^o
 m^o discriminare res naatur secerm^o ab artificialibz
 q^o naatur sicut principium in traxerim s^o noty ^{Discrimine n^o res nae,}
 eo no^o quo dicitur est artificiales aut minime. ^{et artificiales.}
 Ita Artes 1o cap. tex. 2. & 6 stb. 4to. & 12 Metaph.
 c. 3. tex. 4. plura d^o yr p^o g^o tu^o quomut tu^o à se
 dissepant ars & nae & quom^o illa^o hac omu.
 tek scribit tal. ni. 2° cap. q. 6. exalificat u^o
 ac solidifime amibi: q. 5. Obijcet primo.

Obiectio. 1a.

plurima forma artificialis sit principium motus
& quod est in quo sit: quia forma navis vel
est principium per se in navis velobit nonobstantem
forma globi rota &c: per ars quod pulsandi
at baras videat per se principia suorum actuum.

Solutio.

Respondens per hoc arti formas artificiales non
quarumcumque non esse principium per se motus sed tamen motus
motus. Vt utique accedit quod motus accidit: sic for-
ma navis & globi non sit causa in absolute mo-
ventis navis & globi sed ut facit & utigat
ita non causant haec forma sed potius modificant
motum. De formis tamen artificialibus ut et latibus
animi dicendum est quod non tamen sint principium mo-

Quomodo Xian distinguat
habitus animae.

Obiectio 2a

di motus sed et motus per se: Distinguitur tamen a
natura quia non est habitus illi subiecto per se
& essentialiter sed per accidens tamen. De obiecto est
forma artificialis non sit intrinseca rei ut lignorum
quatenus lignum est ens naturale, intrinseca tamen est reus
artificialis quatenus artificialis est; impossibile enim
est ut aliquid sit artificiosum absque forma artificiali.

Solutio.

Prodeo res hic loquitur et principium intrinsecum ens
per se & ens per accidens arguitur per sua arti-
ficialia. Unde maior illa: Omnis forma intrinseca
est per se principium motus attendenda est et formis natu-
rae.

Seus est huiusmodi se quod unum facit ex per se hanc materiam
& formam quae ut hinc quo parte artificialis forma &
Istem unum non consistit.

Est hoc loco Dubium positum an effectum aliquom Dubium
naturam producat? Respondetur in neg. Solutio
formam artificiosam sic illum naturae opus in
sua efficiere. probatur quia ars non aliter concurrens
cum artefacto quam tradendo ei regulas & precepta
opus faciendi: sed huiusmodi regula non sunt nimis
inducendi forma atque naturam in materia.

Quia inter cetera est hoc Discrimine different
forma artificialiter a naturalibus; quae naturae sunt arti-
ua & quasi vita indita; artificiosa vero tanquam
stolidae ac emortuae nullam efficiendi vim habent
quippe unum nihil aliud sunt quam compositio ordo &
figura seu modus quodammodo determinatio quantita-
tis. Itaque sicut Quantitas ex natura sua omni
artificialis est ex parte datae a natura velut arte-
ra natura ad sustinenda accidentia: Ita forma per
artem induta nulla ex se ad agendum effica-
citatem obtinent. Obiicitur. De doli fatuam quae obiectis
fateri potest politiam c. 3. & potest fieri c. 3. septima 14.

Discrimine inter res
artificiales hanc,
let.

Da obiecto aut hinc illuc sponte discurrere. Item Aristoteles in
 lumbera lignea quae Apuleius in libro 10 notum Attica,
 cum ponderibus atque aëre mixto incluso ita librata
 fuisse refert, ut in aëre medio suspensa uolitaris.
 Obiecto hinc.
 Præterea hoc ipsum probatur ut artificis alchimici
 studio cuius profectores uerum aurum à se fieri pōdi
 cant; uerū sit aut nō est huiusmodi opore & sumptu
 fimum abire. Ad priora duo de id gemis dicitur
 quibus responderi statuas istas dicit: nō moueri
 à suis formis nec ab arte sed à nāa composita
 mixta latente artificis machinatio & argento uino
 & id genus alijs quae notum compositum efficiunt sicut
 uidemus in horologijs quae librata certa tē pōde
 ritq; mouentur. Motus quoque istos aut nō efficit sed
 modificat. Et tamen licet nec ars nec forma
 artis notū aliquo modo se efficere quibus factū in
 modum quēdam adhibere ut hoc aut illo pacto
 fiat: Sic u. g. saltatio à mouendi potia nati
 ura ut efficiatur & experietur ab arte uel ut elegā
 ter conuēre ac numerose fiat. Dicitur autem est
 artem in sua efficere nō pōt opō nāa; quia in alicui
 utq; artina pōssimis applicando dicitur nō ē quāsi
 multa nāa opa efficiat ut patet in medicina quae
 natura herbarum uirtute agnis corporis sanitatem

Respondet ad
 aliter.

Quomodo autem nāa
 possit effici.

reddat & in multis artibus q̄ igni adhibito aliquid eiusmo
di conijci naturis variis immutat. qua et ioc
demonos diversas formas animalium imperfectum in
naturis viduunt. Ad Alchimistica q̄ attinet responde

Respondet dicitur
de Alchimistica.

eam impossibile esse ut in sua aurum producat: utrum
u' in aliena id est applicando natura activa passivis
adhibendo uttz naturam mixtionem & temperie, sulphu
ri & argenteo nino efficere possit quod verum est.

Combr: cu' Henrico, Cardine, Gynera & M
zardulano existimat id fieri posse quamvis n' nisi
admodum difficulter suffragari suo 10, q̄ a stat probatur.

Præaffirmant.

solentissima amula istam alij q̄ b̄g dam rebus
operosioribus naturis in sua esse asserunt q̄ animal
cula q̄dam producit ut apes & uentibus bonum
recentioribus ~~in~~ fine obrutis ut inuentoris

probatur.

corpe examinato &c. 2do q̄a Angeli p̄ pedum
Ent qua' qualitatem temperiem veri aurum
requat, q̄ si oia rite componat & temperie
applicent astrum et in fluxu observato aurum
proferent &c. si q̄ dicitur p̄e q̄dem id fieri

2do q̄a

obectio.

no hominum arte qua de in p̄posito sermo
e' Respondet nihil oio esse q̄ ḡminat eiusmo
di actus f̄ h̄am adeo supra humani ingenij
capum esse ut a nemine mortali comparari

Responsio.

possit. Neq; uo refert q; eadem ars nunc lateat
 neq; latere i; fornace chimica ueni aurum
 & dicit; in multa uidet hominum solertia &
 industria inueniantur sup idib; seculis ignota
 ut ars typographica artificum sepandi aurum
 ab argento succari ex amundib; excoquendi
 & similia. Illud tñ in hac disputacōe sapienter monēt
 Comites: Chimica prout nunc se hē de quādā cōsti
 tūta q; dicitur aurū a se q;fectū efficiētū artificium
 q; dicitur nō pōtē pūctio sūq; iudicanda ē ac pōtē
 nequāq; exērenda tūc ac fuerat minus pfectū
 aut unū q; legitimo & ratiōe diuendat tūc ac uer
 macula pōtē uendo lura dūpiat, q; rōtē
 eiq; pofesores in re pūb; hanc sūctū bñ audiūt.

Nota tñ eadē dicitur aurū
 dicitur sūt.

Quaestio
 Utinā forma artificialis
 distinguitur a pfecta
 reāle.

Scotia dicitur.

Ad 2m q; attinet. Utinā si artificialis forma
 distinguitur a subiecto de quantitate uaria sunt
 sententiae. Reales q; futant quantitatē a sub
 iecto reāle nō distingui q;sequens dicitur et signa
 ra artificialē reāle a sūcto nō fieri. Et

Hac opinio est falsa.

Quaestio.

Utinā figura a quantitate
 reāle distinguitur.

Soti sententia.

opinio hac falsa & improbabilis ē ut suo loco di
 cetur. Nam ut quantitas a sūcto ita & signa
 ra ab eodem reāle distinguitur; tūc rōtē
 q;stio nūc arbit illa figura reāle a quantitate
 distinguitur. Sedent atq; ex q; b; ē sōtū pfectū

qz n' realit' s'z e' t'm & formalit' distingui. Contra
im' sentit' Burlog & alij q' uolunt forma' s'c'i t' Burlog g' hanc sentit'
gura (& eodem - n. u' s'urpant' ecalit' a quan
titate distingui. Vnag' sentia e' probatib'.

cu' n' e' ita firmis ois ac necy'z r'ib'z g'firmari
possit: Cum - n. S'z ita ratiocinat'. Si fi S'z probat' s'c'i t' h'z.
gura distinguit' e' realit' a quantitate d' s'c'i
Ito statua u'g' sequit' deu' s'epare s'c'i illi
figura' a quantitate & s'c'i manete statua.

Negat' s'c'i g'la implicat - n. ut statua sit sta
tua in certa figura. Sed n' g' figurat' d' s'c'i
quantitab' s'z e' ita realit' distincta iuxta

gharia' sentia: q' s'epari s'c'i a deo. H'co
n' t'm a deo s'z et ab alijs agentib'z s'z hoc
no' ut n' maneat statua sicut albedo s'epari

pt' a muro s'z ita ut n' g' n' maneat alby.
S'z sic arguit' illa figura a quantitate
distincta ut e' dimensibilis ut n' indim' s'c'i

respondet e' dimensibilem, q' n' g' figura illa
n' e' unu' q' numero: Respondet ita e' q' d' m' solutio

numero sicut s'c'i in quo existit quid'z in
s'c'i e' una numero albedo, una s'c'i sub
celo q' t'm ad s'c'i dimensioem ipsa d' s'z

uidetur. Atq' sic arguit' q' 2da sentia
arguit'

Prima arg'm.

Respondet.
2da Arg'm.

Respondet

Probat' 2da s'c'i.

Responsio

Arg'm aliu' d.

Contra sentia sic
arguit'

contra p[ro]p[ri]as res aliqd producit in se habet uera
 cum r[ati]o[ne] f[aci]t[ur]us: q[uo]d producit noua formam.
 Responde[n]s. R[ati]o[ne] concedendo totum argum[ent]u[m] s[ed] nondum e[st] proba-
 tu[m] forma[m] illa[m] realit[er] a quantitate distingui
 2. marg[er]o. 2do s[ed] sp[irit]ualis forma foris in qualitate quanti-
 tatis in quantitate q[uo]d distinguitur realit[er] s[ed] ne-
 gati[ue] co[n]tra q[uo]d eadem res sunt diuersas
 Respon[si]o. q[uo]d ^{pro[ter]} formales in diuersis p[re]dicamentis
 uarij s[ed] ut patet ex hoc: sufficit. n. hoc ut
 in r[ati]o[n]abilib[us] et se mutuo negari possint
 quib[us] hic accipit: Venit e[st] n. Tre figura
 in est quantitas uer[um] fortit[er] & r[ati]o.
 Eckig sententia. Eckig 2do p[ar]t[is] q[ui] in r[ati]o[n]e sententia utri[us]q[ue] an-
 uerire: multu[m] n. ostendit q[uo]d autem nulla r[ati]o uer-
 uerit[ur] p[er] noua[m] produci p[ro]bat p[er] sola[m] s[ep]aratione[m] p[er] h[uius]m-
 item p[er] sola[m] q[ui]ntione[m] ut ablatione[m] n[on] fit
 eos noua s[ed] ac s[ed] s[ed] in s[ep]at[ur] s[ed] ut uer-
 ex dim[en]sione uer[um] facit imaginem d[icitur] q[ui]ntione[m]
 panni d[icitur] facit uer[um] q[uo]d non producit noua
 rei. 2do p[er] modum localem s[ed] b[er]u[m] uer[um]
 curu[m] ut circularit[er]: s[ed] p[er] modu[m] localem n[on]
 augetur ulla noua qualitate s[ed] q[uo]d q[uo]d r[ati]o p[ro]p[ri]a
 dicitur art[is] p[er] h[uius]m[od]u[m] q[uo]d d[icitur] Eckig illu[m] p[er]
 uer[um] s[ed] producere aliquale nec creditur

sunt aliquale esse auras. Sed haec sententia subtilior est quam
 ut intelligi possit, nam si res aliter se habent aliquantulum sepe
 post artem tunc quodammodo ut res. ut res a se habet
 & quantitate distinctum d. ab arte productum. Ad
 primum negat Maior. Ad 2. dicitur ad motu localium
 baculi auertere et caetera alterationes quoniam for-
 ma induant. Porro non desunt quae licet quodammodo
 quodammodo ab arte produci aiant tamen illud non esse qua-
 litates sed relatione ac respectum. Sed falluntur hi. Non placet.
 Nam ut suo loco ex tota praedictorum sententia docet
 motus non est ad relationem sed ad se ipsum per artificia opera
 tione non solummodo sed et per se relationem. Verum quod
 est forma huius relatione annexa huius generis
 non tamen non primario ab arte produci.
 Ad 3. tunc quod abinet notandum est quod ex Euklio loco utato
 variis esse effectus: Aliquos enim natura incipit & complet
 ut leonem arboris &c. aliquos natura incipit sed non
 complet ut vinum &c. aliquos ars incipit & natura
 complet ut ~~egypces~~ aliquos ars & natura simul complet
 & incipiunt qualis effectus est nigritudo fundere
 campanam d. fre vermicula. Si enim ars sola hos effe-
 ctus produci potest aut non omni tempore. Aliquos ars
 incipit & complet ut formam vestem d. Notandum
 autem illos solos effectus quos ars sola incipit & complet
 qui effectus dicantur
 proprii artificiales

- Vary the Effects.
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.

coit & p^rimum dⁱu artificiales; reliqua n^o p^ria
 artificiales p^ria naturae s^ut. Et licet ars solida
 figura¹ aut p^rducere possit p^r t^um eadem
 uita a^u n^o p^rducere formas s^uperiores ut cum
 q^uo multo alijs manifestum est tunc est pars quo
 m^o dⁱes uesimus q^u s^upe est p^resenti a^u p^resenti est
 uita dⁱfert.

Capitulum 2. 3 + 5 & 6.

¶ Do cap: deest s^uper q^uo sit dⁱscipline n^o p^ria
 cum & Mathematica adeoq^{ue} n^o p^ria p^ria naturae
 & disciplinae Mathematicae. Differunt aut^{em} s^uper
 more aliam^u s^uper dⁱscipline n^o p^ria: Vide q^uo s^uper
 dⁱscipline dⁱscipline n^o p^ria traditam. Est
 aut^{em} p^ria s^uper s^uper n^o p^ria p^ria p^ria
 n^o p^ria dⁱscipline n^o p^ria q^uo s^uper n^o p^ria p^ria
 t^um naturae p^ria mathematica. Dominum in Mathe
 maticis plana solida longitudo & p^ria p^ria
 q^uo n^o p^ria in corp^u ad p^ria naturae p^ria
 t^um; Rursus aut^{em} Astronomiam celestem s^uper
 a^u n^o p^ria n^o p^ria figuram & id genus alia uita
 p^ria p^ria n^o p^ria celestem uita n^o p^ria
 t^um n^o p^ria dⁱscipline n^o p^ria q^uo s^uper n^o p^ria

Physica & Mathematica
 a^u dⁱscipline differunt.

Qua dⁱscipline Mathematicae